

Beteckning: Rel C 46:V02

Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap

Adolf Hitler – En falsk profet i verkligheten
En tolkning av hans syn på sig själv som religiös ledare

Christina Karlsson
Oktober 2002

C-uppsats, 10 poäng
Religionsvetenskap

Religionskunskap C
Handledare: Jari Ristiniemi

HÖGSKOLAN I GÄVLE
Institutionen för Humaniora
och samhällsvetenskap.
Religion C
2002-08-25

Adolf Hitler - En falsk profet i verkligheten
En tolkning av hans syn på sig själv som religiös ledare

*”En ledare är bäst när folket knappast vet att han existerar.
Inte så bra när folket lyder och hyllar honom.
Sämre när folket avskyr honom.
Men en god ledare, som föga säger när hans arbete
är utfört och hans målsättningar är uppnådda,
kommer folket att säga:
”vi gjorde det själva”*

(Lao-tis 500 f.Kr.)

Handledare: Jari Ristiniemi

Christina Karlsson

ABSTRACT

I min uppsats försöker jag ta reda på om man kan säga att Adolf Hitler var en religiös ledare, sänd av Gud. Situationen i Tyskland, under sekelskiftet och framåt, var mycket svår för många grupper. Deras tidigare liv hade raserats efter första världskrigets nederlag och för många människor fanns inte längre någon tydlig ledare. Ledarna som fanns innan Hitler tog makten var svaga och folket behövde en stark ledare. Då inträder Hitler på den politiska arenan och ser sig själv som den starke, självklare ledaren och folket, det lättleda och svaga, behövde honom som ledare. År 1921 blir han *Führer*, för NSDAP (Nationalsocialistiska tyska arbetarpartiet) med ambition att skapa det Tredje riket. Till folket säger han att de och han har fått ett uppdrag av Gud. Det folket måste inse är att judarna är deras största fiende. Han hade studerat katolska kyrkan och imponerades både över makten och också den sammanhållande förmåga som kyrkan hade över människorna. Han beundrade även praktiken. Här fann han underlag för sina egna idéer och många av kyrkans symboler gjordes till nazismens symboler. Att vara mot Hitler och nazismen var det samma som att vara mot Tyskland, sitt eget land. Många följde därför Adolf Hitler och därför kommer jag även att presentera hur han uppfattades av personer i hans närmaste omgivning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING

1:1 Forskningsläge	4
1:2 Syfte och problemformulering	6
1:3 Den religiösa människan	7
1:4 Litteratur	8
1:5 Metod	9
1:6 Avgränsning	9
1:7 Disposition	9

2. DEN UTVALDE

2:1 Frälsaren	11
2:2 En bild av ett förfall	12
2:3 Den rätta ordningen	12
2:4 Var Hitler religiös	13

3. GEMENSKAP

3:1 Profeten och hans symboler	16
3:2 Profeterna	17
3:3 Propaganda	17

4. FOLKETS VILJA ATT FÖLJA

19

5. ATT SKAPA ETT RIKE

5:1 Ledaren och hans parti	22
5:2 En egocentrisk världsbild	23
5:3 Det tredje riket	24
5:4 Ett budskap till folket	25

6. DEN INNERSTA KRETSEN

6:1 De utvalda	27
6:2 Den osynliga kvinnan	28
6:3 Att veta men förneka	29
6:4 Dyrkad	30
6:5 Att gå emot ordningen	31

7. DEN OKÄNDE

7:1 Barnet	34
7:2 Tjänstemannen	34
7:3 Abboten	35
7:4 Konstnären	35
7:5 Studeranden – arbetaren	36

8. SLUTDISKUSSION

38

9. KÄLLOR

40

1. INLEDNING

Gud kallade på Abraham och han svarade 'här är jag'. Gud sade: 'Ta din ende son, honom som du älskar, Isak, och gå till landet Moria och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag ska visa dig'.¹ Enligt berättelsen förbereder Abraham allt för att nästa dag ge sig i väg med sin son. Han kommer fram till platsen som Gud har utsett. Han tar med sig sonen, lägger honom på altaret, som han byggt, och precis när han ska slakta Isak ropar Herrens ängel, Abraham! Abraham! Ängeln säger att han inte ska lyfta sin hand mot pojken. 'Nu vet jag att du fruktar Gud, nu när du inte har vägrat mig din ende son.'²

Det är mycket märkligt att Abraham inte ifrågasätter denna befallning! Varför lyder han blint? Är Guds syfte att se om han lyder order, eller är det för att visa sin makt? Om Abraham hade ifrågasatt befallningen, om sonens offer, hade det kanske inte behövt gå så långt som att Isak blev lagd på offeraltaret, men Abraham vågade kanske inte ifrågasätta, han lydde bara order.

Att en ledare kräver en viss lydnad är kanske inte något som behöver ifrågasättas; för i uppgiften ligger att 'leda människan på en resa', men om det blir till en kompromisslös lydnad, ställs vi inför en annan situation. När en ledare kräver absolut lydnad, får man känslan av att det finns ett maktbegär hos ledaren, en vilja att härska över andra.

1:1 Forskningsläge

Harald Ofstad diskuterar ledarprincipen i Tyskland under nazisttiden i sin bok *Förakt för svaghet*. Han förklarar att, enligt ledarprincipen är nationen konstruerad likt en pyramid där ledaren placeras överst i pyramiden. Ledaren har därmed ingen överordnad instans som kräver lydnad. Han kräver däremot lydnad av alla underställda, från nivån närmast under honom, där hans medarbetare finns representerade, till den lästa nivån, folket. Ledarens närmaste medarbetare har i sin tur stor makt nedåt och dem som befinner sig under dessa har lydnadsplikt. Den nivå som är lägst innehas av folket och det saknar makt, det har endast ovillkorlig lydnadsplikt. Ledaren behöver inte väljas av folket, utan är utvald. Det är inte folkets vilja som styr, utan ledarens, men det råder ändå ett förhållande där folkviljan representeras av ledaren. Det innebär att den även vilar på *Verantwortungsfreude* ansvarsprincip. På varje nivå skulle individuellt ansvar råda, men i praktiken innebar det, i nazismens genomförande, att det

---

¹ 1 Mos 22:1-2.

² 1 Mos 22: 12

individuella ansvaret upphörde. Man lydte bara order. Han tar även upp diskussionen om den starke och den svage och att det är den starke som härskar över den svage.³

Erich Fromm utgår i sin bok *Vägen till frihet* från att människans utveckling som individ har gått från en tillvaro utan frihet, till en frihet som innebär att människan har blivit mycket ensam. Det Fromm vill visa är vad som händer i människan när hon försöker kompensera sin ensamhet. Ofta kan det bli så att individen/er underkastar sig en ledare där det egna jaget inte längre är självständigt. Fromm förklarar att, den sadistiske ledaren har ett behov av att fullständigt ha individen i sin makt. Det låter sig göras när en individ i sin tur underkastar sig ledaren. Det är ett märkligt förhållande och Fromm menar att ledaren kan älska individerna och göra allt för dem, utom att ge dem friheten. Gör han det utplånar han sig själv. I begäret efter makt kan det tyckas som om personen besitter en styrka, och det kan vara riktigt, men sett ur psykologisk synvinkel har det med svaghet att göra. Det egna jaget kan inte stå själv, sadismen blir ett surrogat för den egna styrkan, som saknas. Förhållandet kan beskrivas som en vilja att underkasta sig eller att härska, han kallar det för sado-masochistiska tendenser. Han förklarar de två karaktärsdragen -masochistiska och sadistiska - som ett drag hos människan för att slippa ensamhet.

Det masochistiska draget har känslor av underlägsenhet, maktlöshet, obetydlighet, en vilja att glömma sig själv. Här finns hos individen ingen längtan efter att stå på egna ben, utan denne förlitar sig på en auktoritet. I det masochistiska draget finns viljan att bli fri från det egna jaget, fri från ansvar.

Raka motsatsen till de masochistiska tendenserna är de sadistiska och de kan indelas i tre karaktärer, som på samma gång ändå är mer eller mindre förenade:

1. Här finns en strävan att få andra beroende av sig, att få fullständig makt och kontroll, så andra blir till redskap för de egna strävandena.
2. Att inte enbart, som i den första kategorin, härska över individerna, utan samtidigt exploatera och utnyttja dem.
3. Här finns en vilja att se, eller att få individen att lida. Det kan vara kroppsligt, men vanligast är en vilja att förvirra, förnedra och att sätta denne i förödmjukande situationer.

---

³ Ofstad, s. 48 f.

Det är inte viljan att se andra lida, utan att härska, som är det centrala i de sadistiska tendenserna. Viljan är att fullständigt behärska en annan människa, bli absolut härskare över honom, bli hans Gud, göra med honom vad han behagar för att för egen del erhålla en njutning i att ha fullständig kontroll över honom.

De två dragen bottenar i samma fenomen. De skulle kunna vara varandras motsatser, men är det inte utan de är i en beroendeställning av varandra, en symbios. Slutresultatet, i förhållandet, blir att de båda förlorar det egna jaget.⁴

Fromm förklarar att, det är det sadistiska draget som framträder hos Hitler i synen på massorna i Tyskland. Han talar om massornas tillfredsställelse genom att underkasta sig. Vad massan vill är att den starke segrar och den svage förintas.⁵

1:2 Syfte och Problemformulering

Av en händelse läste jag att Hitler skulle ha sett sig själv som någon slags frälsargestalt och Ofstad skriver att, han skapade en bild av sig själv som Messias, sänd till det tyska folket för att befria dem. Det lät tämligen märkligt i mina öron och påståendet väckte många tvivel, men det blev till en tanke för min uppsats. Jag tänker inte studera om Hitler såg sig själv som Messias, utan syftet är att se vilka religiösa tankar som fanns hos honom. Problemställning är då om man kan säga att Hitler såg sig själv som en religiös ledare, sänd av Gud och om det var så han uppfattades av andra.

Eftersom uppsatsen ska behandla Hitler som religiös ledare är det på sin plats att ge en religionsdefinition. Att definiera religion är mycket svårt och näst intill omöjligt om man ska täcka in alla religioner som finns på jorden. Ringgren skriver att, en insamling som gjordes för femtio år sedan gav över fyrtioåttio olika definitioner.⁶ Widengren förklarar att, en religion inte är statisk och inte heller immun mot förändring.⁷ Det är intressant och därför tänker jag ta upp religionsfilosofen, Paul Tillich syn på den västerländska, moderna människans förhållande till religionen.

---

⁴ Fromm, s. 115 ff

⁵ Fromm, s. 165.

⁶ Ringgren, s. 7

⁷ Ringgren, s. 18

1:3 Den religiösa människan

Paul Tillich förklarar, i samma anda som Fromm, att något har gått förlorat i och med människans kunskapsutveckling. Hon kan så att säga stå på egna ben. Tillich talar om att hon därmed har förlorat djupdimensionen i tillvaron. Djupdimension definierar han som den religiösa dimensionen, men det är inte det som man vanligtvis menar med religion. Sann religion är tron på gudar, tron på existensen av en Gud. Den består av handlingar och institutioner där människans förbindelse med Gud kan ta sig uttryck. Sann religion är människans vara, i den mån det har med livet och hela tillvarons mening att göra. Tillich nämner, att många människor har förlorat tron på att religionen kan ge svar på *meningen - med-livet* - frågan och på så sätt kommit bort från religionen. Att människan har förlorat djupdimensionen förklarar Tillich med att människans relation till världen och till sig själv beror på att hon har lyckats skaffa sig kontroll över livet med hjälp av teknik och vetenskap. Hon har förflyttat djupdimensionen till det som Tillich förklarar som den horisontella dimensionen. Utvecklingen i samhället driver människan framåt horisontellt, inte vertikalt. Utforskningen av rymden förstärkte den horisontella dimensionen över den vertikala. Människan förstår och kan förvandla det hon möter i världen, här kan inte skönjas några gränser för denna förmåga.

Med förlusten av djupdimensionen förloras även de symboler som ger uttryck för den. De symboler som Tillich tänker sig är de västerländska religionernas (kristendom, judendom) och förlusten av dem beror på att teologer och lekmän inte har tolkat berättelser och händelser rätt. När de gick i polemik och försvarade symbolerna som faktiska händelser förlorades de som symboler. Detta bidrog till att lyfta upp djupdimensionen till det horisontella planet och på grund av det förlorade de sin makt och betydelse och blev angripna av olika vetenskaper. Symbolerna om Frälsaren ger en frälsande makt i det mänskliga livet och historien. I det horisontella planet blir det till en halvgud som kommer till jorden från himlen för att sedan återvända dit. När Gud och de symboler som används för att beskriva honom i sin tur flyttas från djupdimensionen till det horisontella blir han en i mängden. Här säger Tillich att det finns en tydlig bild av att djupdimensionen gått förlorad i och med de ständiga diskussionerna om huruvida Gud finns eller inte. När människan har skurit av förbindelsen med djupdimensionen och gjort sig av med symbolerna som uttryck för denna dimension är människan utan identitet. Hon strävar framåt och känner att hon mist meningen med livet.⁸

---

⁸ Tillich

1:4 Litteratur

För att tränga in i Hitlers tankevärld föll valet på *Mein Kampf*. Jag har läst den svenska översättningen (1992) och denna upplaga är anpassad till dagens språkbruk genom att de gamla pluraländelserna är borta. Inga andra ändringar har gjorts av den första upplagan från 1934.

På baksidan av boken står följande: ”Mein Kampf är en av 1900-talets viktigaste böcker - en utan jämförelse den farligaste. Om Hitlers bok hade uppfattas som den stora utmaning den var i tidens väldiga sociala frågor när den kom ut på 20-talet kanske miljoner människors liv hade sparats.” (*Mein Kampf*)

Jag ställer mig inte avvisande till Stig Johanssons påstående ovan, men jag är inte riktigt säker på att de personer som läste boken då förstod att Hitler i sitt sätt att uttrycka sig med ord som: utplåna, segra, förinta m.fl. verkligen menade det bokstavligt. Vi vet det med facit i hand. Frasen som förinta judendomen kanske inte kunde begripas på det sätt som vi gör idag. Hitler ansåg att det talade ordet var hans styrka, därför är *Mein Kampf* dikterad. Jag vill inte påstå att bokens innehåll inte är tillgängligt, men det saknas en tydlig röd tråd. De avsnitt som innehåller en klar tankestruktur, är där han diskuterar organisation, propaganda och politik och framför allt vad som ska ske med judarna. Det är dock så att det judehat som uttalas i boken tilltar och det dyker upp i olika sammanhang eftersom det finns insprängt i de här orediga tankarna jag talade om tidigare, så jag tror att en dåtida läsare måste redan från början ha varit kritiskt inställd till Hitler för att förstå innebörden i de uttalanden han gör.

Gita Serenys bok *Albert Speer och sanningen*, bygger delvis på de intervjuer hon gjorde med Albert Speer, en av Hitlers närmaste män. I boken berättar Speer, m.fl. för Sereny om Hitlertiden och hur de såg på Hitler och byggandet av Tredje riket. Sereny har studerat nazismen under tolv år och är väl insatt i ämnet. Jag använder boken som källa eftersom hon refererar sitt material till olika källor. Det som vi inte kan veta sanningen om är de intervjuer som gjorts och om hon återger exakt det som sagts. Men hon berättar ingående hur personerna har reagerat på hennes frågor och hur hon har gått tillväga så det ges en trovärdig bild av själva intervjuerna.

Harald Ofstad har i sin bok *Förakt för svaghet Mein Kampf* som huvudkälla. Ofstad tar upp nazismen och diskuterar den utifrån flera komponenter, där våld moral och elit tas upp. Hans tema i dessa komponenter är alltid en beundran för makt, men ett förakt för svaghet.

1:5 Metod

Det material som jag har lagt fram kräver en tolkning, därför har jag valt den hermeneutiska metoden.

1:6 Avgränsning

För att komma åt mitt problem har jag gjort följande avgränsning. En religiös ledare, profet, får ett budskap, av Gud, som ska presenteras för människorna. Det ligger i profetens uppgift att presentera Guds vilja för människorna, tidpunkten bestämmer dock profeten själv.⁹ Därför tänker jag ta upp det budskap som Hitler för fram till människorna, och när han kan tänkas lägga fram budskapet. För att se om man kan säga att han var en religiös ledare, sänd av Gud, måste även en tillbakablick, på hans barndom och ungdomstid, göras. Av utrymmesskäl kan jag endast göra några nedslag här.

En religiös ledare har även en grupp människor kring sig. Här kan endast en generell samhällsbild ges. Jag kan inte ingående visa på vad specifika grupper tyckte. När det gäller hans närmaste medarbetare, *de utvalda*, tar jag upp några få personers syn på Hitler och hur de upplevde honom. Det kan verka som jag vinklar materialet genom att inte låta fler personer komma till tals, men jag anser att det inte ryms inom uppsatsen och för att visa på hur en religiös ledare tas emot är det de närmaste man ”kan fråga”.

1:7 Disposition

Jag har delat in uppsatsen i sju kapitel. I det andra kapitlet, *Den utvalde*, presenterar jag Hitler som den utvalde ledaren och hur han lägger upp en strategi för att nå ut med budskapet till folket. Här beskriver jag även hur han har gått tillväga. Efter det första kapitlet gör jag en personlig tolkning av det fakta jag lagt fram.

I kapitel tre, *Gemenskap*, beskriver jag hur Hitler lägger upp en plan för hur han ska kunna få folket att följa honom. Även här gör jag en egen tolkning i slutet av kapitlet.

I det fjärde kapitlet, *Folkets vilja att följa*, kan det vara på sin plats att beskriva situationen i Tyskland innan Hitler tog makten, vilka strömningar som fanns och hur folket upplevde sin

---

⁹ Nylund, 1998. s. 93f.

situation. Det ger ingen uttömmande bild, men det ger en förklaring till varför folket faktiskt följde honom.

I femte kapitlet, *Att skapa ett rike*, är det Hitlers tankar om byggandet av det Tredje riket som jag tar upp, men även den syn han hade på Tyskland och dess medborgare. Här presenterar jag återigen ett av de budskap han gav folket. Jag avslutar kapitlet med en egen tolkning. I kapitel sex, *Den innersta kretsen*, tar jag upp hur personerna levde i den innersta kretsen, hur deras situation var och hur de uppfattade honom. Jag låter några personer bli utvalda som representanter för hur det var att vara nära Hitler. Jag vill också visa på deras tankar efter det att sanningen om Förintelsen lagts fram för dem. Här avslutar jag kapitlet med mina egna tolkningar.

I det sjunde och sista kapitlet, *Den okände*, gör jag några korta nedslag i hans levnadshistoria. Jag har med det eftersom mitt problem är att se om Hitler är Guds sändebud. Det är därför viktigt att se om han säger sig ha fått en kallelse från Gud. Jag vill även se om han har några religiösa tankar sedan barndomen. Efter det sista kapitlet avslutar jag med diskussion.

2. DEN UTVALDE

2:1 Frälsaren

Harald Ofstad anser att, Hitler såg sig själv som en frälsare sänd av försynen att befria Tyskland, ”han var den sanne och verkliga Messias.”¹⁰ I sitt tal på partidagarna i Nürnberg den 13 september 1936, sade han att det är vår tids under att ni har funnit mig, bland så många andra. Han ansåg att han stod över alla andra eftersom han kunde förutsäga vad som skulle ske politiskt: angreppet på Österrike skulle inte leda till krig, Frankrike skulle falla efter en kort offensiv. Eftersom hans strategi innebar en seger, bidrog det till att han även såg sig själv utrustad med en gudomlig kunskap.¹¹ Enligt ledarprincipen kunde han placeras som Gud/ledare med rätt att fatta beslut som inte kunde ifrågasättas (se sid. 2).¹² ”På samma sätt som folkmord är rätt om orden kommer från Gud är folkmord rätt om det kommer från ledaren.”¹³

Han förkunnade att alla stora ledare har koncentrerat och samlat sitt folk mot en motståndare. Bli motståndarna för många samlas tankarna och massan frågar sig om det verkligen kan vara så att alla andra har orätt och mitt folk, eller rörelse har rätten på sin sida.¹⁴ Han menade att, en politisk ledare skulle lära av historien, för att handla rätt i sin egen tid, gjorde han inte det var han ingen politisk ledare.¹⁵ Han säger i *Mein Kampf* att, tror du dig vara utvald av ödet och förkunna sanningen, så ska du göra det, men du ska inte gå över ett parti, utan visa istället upp ”det sämre av idag ditt bättre av i morgon.”¹⁶ Han förklarade sitt handlande med att naturen kunde bete sig hemskt och eftersom *försynen* utsett honom, var det legitimt att även han kunde uppträda hemskt.¹⁷ Han sade att han inte hade några borgerliga betänkligheter när det gällde detta. ”De betraktar mig som obildad, som en barbar. Ja, vi är barbarer. Vi *vill* vara det.”¹⁸ Genom de uttalanden han gjorde fick han människorna att både frukta och entusiasmeras av honom.¹⁹

---

¹⁰ Ofstad, s. 84

¹¹ Ofstad, s. 85.

¹² Ofstad, s. 84

¹³ Ofstad, s. 50

¹⁴ *Mein Kampf*, s. 118.

¹⁵ *Mein Kampf*, s. 119.

¹⁶ *Mein Kampf*, s. 118

¹⁷ Ofstad, s. 252

¹⁸ Bullock, s. 266.

¹⁹ Ofstad, s. 85.

2:2 En bild av ett förfall

Ofstad nämner att, Hitler byggde upp sin Messiasroll som en helvetespredikant. Bilden han visade fram av Tyskland var ett land i förfall. Han gav dock inga konkreta exempel på hur det ekonomiskt skulle lösas, utan hans centrala teman var: moral, vilja, ansvar och rasrenhet. Han menade att, det inte fanns någon grund i samhället, moralen var låg hos folket, de horade, spred syfilis och pornografi överallt. Det var genom talet han skulle nå ut till folket, med sitt budskap, men han visste inte hur det skulle motta hans förkunnelse därför valde han att ikläda sig rollen som Johannes Döparen och likt honom förkunna om den store ledaren som skulle komma för att frälsa Tyskland, enligt Ofstad. Så småningom som hans position blev säkrare gav han klarhet i att Johannes Döparen är Messias.²⁰ Hitler satt en tid i fängelse och det var under den tiden han tränade på att skapa den här bilden av sig själv.²¹

Albert Speer, arkitekt och Hitlers närmaste man, gick inte med i NSDAP för att han var politiskt intresserad, utan för att han helt enkelt föll för Hitlers tal. Han ansåg att han fullt ut var politiskt omedveten och att han inte visste vad nazisternas målsättning var.²² Speer beskriver nazisternas årliga partidagar som skådespel, riter som i själva verket skulle ge deltagarna en känsloupplevelse och de som stod utanför skulle lockas till underkastelse.²³

2:3 Den rätta ordningen

Hitler närvarade vid en debatt i parlamentet i Österrike. Han förundrades över den ordning som rådde och dömde ut den eftersom han ansåg att ledarprincipen gick förlorad.²⁴ Han ansåg att, den ordning som gäller enligt parlamentariskt styrelsekick går emot den grundläggande naturliga ordningen. Att vara en stor ledare består i att inte splittra folket utan göra det beredd på en enda motståndare. ”Den geniala ledaren måste kunna konsten att få absoluta motståndare att te sig som om de hörde till en och samma kategori.”²⁵ Om det inte råder enighet kan inget nytt födas, därför blir parlamentet inte rätt forum.²⁶

Han ansåg att uppfostran till demokrati, till internationell socialism och pacifism var alltför ensidig och subjektiv. Dessa läror kunde enligt honom inte ge en samhörighetskänsla. Det som

---

²⁰ Ofstad, s. 84.

²¹ Ofstad, s. 242.

²² Sereny, s 104.

²³ Ruth, s. 14.

²⁴ Mein Kampf, s. 88-89

²⁵ Bullock, s. 40.

²⁶ Theweleit, s. 578.

saknades var en samhörighetskänsla i uppfostran, där det tyska skulle vara centralt. Därför borde det tyska folket inskolans i tänkandet kring den egna nationens rätt. Därmed skulle en katolik alltid komma att vara tysk.²⁷ ”För den politiske ledaren bör hans folks religiösa läror och institutioner vara okränkbara, annars ska han inte vara politiker utan bör bli reformator, om han har anlag härtill.”²⁸

Han deklarerade att religionen var avgörande för om tysken skulle förbli slav, under den judisk-kristna religionen, eller bli stark, heroisk och få en ny tro på en gud inneboende i folket och dess blod, en gud inneboende i naturen.²⁹ Den bästa konfession, som stödde tyskhetens sak var protestantismen. Han ansåg att den alltid medverkat för att behålla tyskheten, som tyskt språk, tyskt frihet, tyskt väsen, men den kunde inte rädda nationen ur dödsfiendens grepp.³⁰ Bullock menar att, Hitler beundrade katolska kyrkans makt och maktapparat, men läran var han fientligt inställd till. Kristendomen ansåg han vara en religion för slavar.³¹ Han hade en tanke på att utrota kristendomen, och alla förgreningar, i Tyskland. Han talar ofta om *försynen* och att den fanns och uppenbarade sin vilja i *naturen* och enligt *försynen* hade han och det tyska folket fått en uppgift att utföra.³²

”Om juden segrar över människorna i denna värld med tillhjälp av sin marxistiska trosbekännelse, då blir hans krona mänsklighetens begravningskrans, då skall denna planet åter liksom för miljoner år sedan virvla människotom genom etern.

Den eviga naturen straffar obönhörligen straffar obönhörligen överträdelser av dessa lagar. Så tror jag numera, att jag handlar i den allsmäktige skaparens anda: *när jag försvarar mig mot judarna, kämpar jag för Herrens sak.*” (Mein Kampf, s75)

I ett tal den 2 juni, 1945, förklarade han att en evig tacksamhet skulle riktas mot nationalsocialismen för att ”den hade utrotat judarna i Tyskland och Mellaneuropa.”³³

2:4 Var Hitler religiös

Ofstad tror att, Hitler inte var troende även om han många gånger stödjer sina uttalanden på Gud och försynen. Han tror att, han kan ha haft en religiös syn, fast det kan vara ett uttryck för

---

²⁷ Mein Kampf, s. 116

²⁸ Mein Kampf, s. 120.

²⁹ Tergel, s. 422.

³⁰ Mein Kampf, s. 115

³¹ Bullock, s. 339

³² Ofstad, s. 251

³³ Krockow, s. 203.

det egna jagets betydelse och att de makter han refererar till har att göra med en egocentrisk värld.³⁴ ”Hitler dyrkade bara sig själv.”³⁵ I ett tal inför första stortyska riksdagen den 30 januari 1939, förklarade Hitler att han såg allvarligt på den anklagelse från utländska politiker som ansåg att Tredje riket skulle vara religionsfientligt. Han sade att, om kyrkan hade något att beklaga skulle den direkt separeras från staten. Kyrkan borde inte ha något att klaga på, eftersom den fick ha vilken dogm den vill ”I den nationalsocialistiska staten kan verkligen var och en bli salig på sin fason”³⁶ Om det däremot visade sig att prästerna skymfde det tyska riket, ledande män, och inrättningar, skulle de ställas inför lagen. Slutsatsen i hans tal var att de präster som var kyrkans tjänare skulle beskyddas, men den som var tyska rikets politiska fiende skulle förintas.³⁷

Ofstad presenterar Hitler som Messias som ska frälsa Tyskland. Att det skulle framkomma i *Mein Kampf* har jag svårt att se, men det är en tolkning av texten som Ofstad gör. Jag har mycket svårt att se det på det sättet, eftersom Messiastanken tillhör den judiska traditionen och jag tror inte att Hitler hade den ambitionen att framstå som Messias. Han föraktade judendomen, vilket kommer att framgå tydligare i uppsatsen senare, och ville säkert inte bli kopplad dit. Skulle så vara fallet, att Hitler trots allt såg sig som en Messias, hamnar förintelsen av judarna i en annan dimension. Situationen blir näst intill outhärdlig eftersom judarna enligt traditionen är Guds utvalda folk som väntar på Messias och om Hitler skulle inta den rollen blir det hela absurt.

Att han däremot hade en syn på sig själv som något speciellt, utvald, ser vi tydligt och framför allt framgår det i uttalandet han gör vid partidagarna 1936, där han ser undret att bli funnen/utvald bland alla andra. Ofstad tror inte att, Hitler var religiös och det framgår av mitt material att han föraktade kristendomen men såg att, framför allt den katolska kyrkan, religionen hade en makt över folket som kunde utnyttjas. Det intressanta är att se att han som ledare indoktrinerar folket genom att förklara dem förslavade i den religiösa sfären. Om folket däremot följde honom skulle det bli heroiskt och tillsammans skulle de ta sig an den uppgift som försynen har gett dem. Det som bör observeras är att enligt Ofstads förklaring om hur ledarprincipen är konstruerad, placeras ingen över ledaren, men här i uttalandet om deras

---

³⁴ Ofstad, s. 251.

³⁵ Ofstad, s. 251.

³⁶ Hitlers tal inför riksdagen 1939, s 52

³⁷ Hitlers tal till Riksdagen 1939.

gemensamma fiende och vad som ska hända den, är det Försynen/ Gud som ger dem ordern!
Varken Hitler eller folket behöver ta något ansvar!

3. GEMENSKAP

3:1 Profeten och hans symboler

Hitler ansåg att han hade en förmåga att tala. Det var genom ordet och retoriken, som de stora religiösa och politiska skeendena hade inträffat. Det gällde att upprepa samma ord och ge ett innehåll som människorna kände igen (*se s. 10*). Han förklarade att, det svåra var att vinna över ett känslomässigt motstånd. Det gick inte att genom argumentation vinna denna åhörare utan det gällde att finna de dolda krafter som fanns där - det är endast talaren som kan göra det.³⁸ I *Mein Kampf* säger han att, han låter sig ledas av massorna; genom att utläsa reaktionen hos åhörarna fick han orden till sig för att sedan ge dem tillbaka till åhörarnas hjärtan.³⁹

För att folk skulle känna igen sig i symboliken använde Hitler och nazisterna symboler både från de kristna samfundet och från arbetarrörelsen, för att sedan sätta in dem i nya sammanhang. Hitler kunde i sina tal referera till första världskrigets skyttegravar och de som lyssnande kände väl till denna mytvärld. Att han använde frontmyten i sina tal bidrog till en samhörighetskänsla i NSDAP. I den aktivistiska symbolvärlden, innefattades begrepp som trohet och lydnad, krig och eld, personlighet och hjälte, rastänkande, kvinnan - hora eller helgon.⁴⁰

I Hitlertyskland blev offersymboliken i den kristna traditionen lika med ett förbindelseled mellan ledare och de ledda. Hitler stakade ut målet - kampen för den ariska rasens storhet.⁴¹ Han upprepade ord som: *hat, krossa, våld, judeproblem* och med hjälp av sitt kroppsspråk byggde han upp näst intill hysteriska anfall och det hände att ”männen stönade och kvinnorna snyftade.”⁴² Den som inte grät vid det här tillfället kunde inte anses tillhöra församlingen, för när ledaren talade och åhörarna lyssnade och när de hade intagit ‘den rätta formen’, då var det till och med tillåtet för männen att gråta. En åhörare som inte kom i affekt hörde inte dit, ”han är ‘annorlunda skapt’: en tjuvlyssnare, en potentiell tjallare ...”⁴³ Det trancetillstånd som måste infinna sig för att talare och folk skulle bli berörda inträffade inte genom den störande faktorn, därför var det viktigt att bli av med dessa.⁴⁴

---

³⁸ Bullock, s 70.

³⁹ Theweleit, s. 578

⁴⁰ Ruth, s. 70.

⁴¹ Ruth, s. 20.

⁴² Bullock, s. 69.

⁴³ Theweleit, s. 580.

⁴⁴ Theweleit, s. 580f.

I talet nådde ledaren en höjdpunkt som var en befallning att alla skulle stå tillsammans, som en enda man. Det är ledaren som avlar sig själv till ledare det sker därmed inte genom något val. Det är i talet som man förenas till en kropp. Det är två centrala rörelser som råder: foga samman och ordna i hierarkier, eller stöta bort det som inte låter sig infogas, dvs. att döda det som inte kan fogas dit.⁴⁵ (jmf. s 1 *lydnadsprincipen*) Åhörarna befann sig under massmötena i en atmosfär av extremt hat och förakt.⁴⁶

3:2 Profeterna

Det var inte bara Hitler som talade utan flera av hans medarbetare höll tal. De var profeter som hade kravet på sig att göra olika framträdande. Det fördes statistik huruvida de lyckades med uppgiften, eller inte. En skicklig talare skulle kunna trollbinda publiken, ”Där talade en profet, han lät en skåda ljuset, det var oförglömligt.”⁴⁷ Med talet skulle det bevisas att talaren verkligen var ledare, och för åhörarnas del var det att ge uttryck för sin upplevelse av ljus -åhörarna behövde inte minnas vad som sagts, men de måste visa verkan av vad de upplevt. Massorna var tvungen att böja sig för ledaren och elitens makt, men Hitler var även tvungen att böja sig för en övre makt: Gud, naturen, ödet, de är symboler för någon högre makt. Den makt som hade störst inflytande på honom var naturen. Han säger att han är satt att härska över människor, men naturen kan man inte behärska.⁴⁸

3:3 Propaganda

Hitler menade att, om *försynen* hade utsett honom till ledare för propagandatjänsten, hade utgången av första världskriget blivit en annan.⁴⁹ Han såg därför propaganda som ett medel för att nå målet, och syftet med propaganda var att styra individen till en redan bestämd fakta. Det handlade dock inte om att ge vetenskaplig fakta. För att fånga uppmärksamheten måste den bygga på känslan och inte på förnuftet, menade han. Han drog här paralleller till konsten och vad som händer i betraktarens ögon. Han ansåg att det är på samma sätt här och att det är känslorna som styr i skådandet.⁵⁰

För att propagandan skulle få genomslagskraft måste den innefatta bara några få punkter som måste upprepas, eftersom ”den stora massans fattningsförmåga är mycket begränsad, dess

---

⁴⁵ Theweleit, s. 578f.

⁴⁶ Bullock, s. 69.

⁴⁷ Theweleit, s. 574.

⁴⁸ Fromm, s. 174f.

⁴⁹ Mein Kampf, s. 178.

förstånd litet, dess glömska så mycket större”⁵¹ Han ställde sig frågan vem som skulle ta emot propagandan, om det var den vetenskapliga intelligensen eller massan. Hans slutsats blev att det var den obildade massan som ska ta emot den.⁵²

Propagandan hade två sidor, dels var det innehållet i det politiska budskapet som skulle läggas fram, dels en kontroll på all övrig information. Goebbels sade att propagandan inte alltid överensstämmer med verkligheten, dvs. den historiska sanningen, men propagandan var ett särskilt viktigt medel för att nå ut till väljarmassorna.⁵³

Hitler säger, i *Mein Kampf*, att en människas viljestyrka är svagare på kvällen än på morgonen. På kvällen faller hon lättare till föga för en starkare vilja. Den större talangen hos en apostelnatur gör att den svage lättare övergår till rätt sida. Han ansåg att massmötena var nödvändiga för att få gemenskapen med andra, för att dela övertygelsen med tusen andra.⁵⁴ Massmötena var förlagda till natten och Ruth skriver att det var Albert Speers förslag att lägga det nattetid för att uppnå den maximala effekten.⁵⁵

Goebbels ansåg att massan blir till ett folk genom ledarens påverkan.⁵⁶ Hoffer nämner dock att, massan inte låter sig påverkas om det inte finns betingelse för det. Ledarskapet har inte den möjligheten att påverka en massrörelses framväxt. Det måste finnas en vilja att lyda och det måste finnas ett missnöje med rådande omständigheter innan ledare och rörelse kan inträda. Om situationen inte är mogen kan heller inte ledaren påverka och det oavsett hur skicklig, hur helig hans sak är, blir det inga efterföljare.⁵⁷

---

⁵⁰ *Mein Kampf*, s. 170.

⁵¹ *Mein Kampf* s. 171.

⁵¹ *Mein Kampf*, s. 171

⁵² *Mein Kampf*, s. 171

⁵³ Raudvere m.fl. s. 69.

⁵⁴ Fromm, s. 165f.

⁵⁵ Ruth, s. 14.

⁵⁶ Theweleit, s. 563.

⁵⁷ Hoffer, s. 113.

4. FOLKETS VILJA ATT FÖLJA

”Tysklands väg”, hördes bland diktare, men framför allt bland de intellektuella som proklamerade tysk anda - *tyskarnas egen väg*. Den blev påtaglig efter första världskriget, där franska revolutionens idéer om frihet, jämlikhet och broderskap byttes ut mot de tyska från 1914, plikt, ordning, rättvisa. Detta blev som en symbol för den tyska redan, mot det kaos som rådde i väst. Filosofen Max Wundt hävdade att, det var dags att vakna upp och se att det främmande höll på att ta över. Det lösenord som skulle gälla var - *det tyska ska förbli tyskt*. Enligt Krockow fanns *ingen tysk väg*. Det Kant kallade för upplysning: och det som hänt i Tyskland som; Liberalism, rättstat, människan myndigförklarad, revolutionen 1848, industriella revolutionen med flera händelser var även europeisk och inte specifikt för Tyskland. Det spädde dock på framför allt Englandshatet, och banade väg för den tyska andan. Vid krigsutbrottet 1914 exploderade det - må Gud straffa England.⁵⁸

Efter första världskriget blev det mer tydligt att nazismens vädjan till underkastelse och maktbegär svarade mot dessa drag hos den lägre medelklassen. När Hitler tillträdde makten blev Hitlerregimen synonymt med ”Tyskland”. Det fick till följd att det enda parti som kunde existera var det nationalsocialistiska eftersom ett ställningstagande mot det, var det samma som att vara mot Tyskland, sitt eget land. Att då stå emot och vara i opposition mot nazismen var att ställa sig ensam, att bli utestängd från den enade gruppen.⁵⁹ I framväxten av nazismen kan folket indelas i två grupper: de som stödde nazismen fanatiskt och de som inte gjorde det. Arbetarklassen och den liberala katolska borgarklassen bjöd inte nazismen något direkt motstånd, men de var resignerade och negativa. Arbetarklassen var efter freden 1918 besviken på utvecklingen i Tyskland och i och med freden var hoppet lika med socialismen och en bättre tillvaro, men innan 1930 hade deras förhoppningar ebbat ut och man var trött och besviken på ledare och utvecklingen efter Versaillesfreden.⁶⁰

De som sympatiserad med Hitler och som i stor utsträckning kom att anta nazismens ideologi var den yngre, lägre medelklassen - hantverkare och butiksinnehavare. Att det blev den lägre medelklassen som kom att sympatisera med nazismen måste förstås utifrån den gruppens sociala ställning. Det finns dock två psykologiska förklaringar till varför deras läge var mer utsatt - krigsnederlaget och monarkins fall. Den auktoritet som man satt sin tillit till hade störtat

---

⁵⁸ Krockow, s. 88

⁵⁹ Fromm, s 158

⁶⁰ Fromm, s. 158

samman. Det fanns ingen grund, ingen att förlita sig på. Det som föräldrarna hade förmedlat som självklara auktoriteter, stat, monarki, hade störtats. Versaillesfördraget och det nationella nederlaget blev till symboler för nederlaget.⁶¹

Filosofen Martin Heidegger såg en styrka i nazismen och hans tanke var att skapa en andlig dimension av den nationalsocialistiska revolutionen. Den uppfattningen delades inte av nazisterna eftersom de inte var särskilt intresserade av att ledas av en andlig riktning.⁶² Att antisemitismen ökade bland befolkningen i Tyskland under 1930-talet, går inte att bevisa, enligt Krockow. I Västeuropa och i Tyskland fanns en önskan att judar skulle integreras i samhället, men i Öst och Sydosteuropa, där judar levde som ett isolerat folk, fanns ingen vilja att integrera utan en önskan att utplåna. I Wien rådde denna stämning om utrotning av judar. Hitler bar med sig judehatet och i och med Tysklands sammanbrott 1918 blev judarna utpekade som den verkliga orsaken till sammanbrottet. Hitler säger att, en förnuftig antisemitism.⁶³

”måste leda till en planerlig laglig bekämpning och undanröjning av judarnas privilegier ... Dess yttersta mål måste dock orubbligt vara att avlägsna judarna överhuvudtaget.” (Hitler)⁶⁴

Det vi ser är att Hitler visste hur han skulle nå ut till människorna med det budskap han har, men först gör han dem svaga och mottagliga för det han har att komma med. Genom att ha studerat hur religionen blir till ett sammanhållande kitt, gör han kristna symboler till sina egna. Folket känner igen dem och i den horisontella religiösa dimensionen, blir det som Tillich talar om, att djupdimensionen gått förlorad i och med människans utveckling - det ser vi tydligt exempel på här. Hitler har satt ett annat värde på dem och de har flyttats upp till en kaotisk värld där ingen trygghet råder för människan. Den kristna offerhandlingen blir i nazismens värld till ett folkets offer för sin ledare och sitt land och i gengäld erhåller de en frälsare och en bättre värld. Folket är som Fromm talar om försvagat och villigt att underkasta sig, på så sätt blir hans makt möjlig. För att nå ut med kravet på folkets offer väljer han att utse profeter. De är inte sända av Gud utan är utsedda av honom. Fromm anser att, Hitler var tvungen att böja sig för en högre makt och Hitler uttalar att naturen inte kan behärskas, men det verkar som om han är tillräckligt slug för att vilseleda människorna i sitt budskap. Han väljer tidpunkten rätt och det är ju tillåtet för profeten att bestämma tidpunkt, men hur det är ställt med sanningshalten i budskapet måste

---

⁶¹ Fromm, s. 158ff.

⁶² Nilsson, s2f.

⁶³ Krockow, s. 202

⁶⁴ Krockow, s. 202

ifrågasättas. Han säger sig handla enligt den Högstes önskan, men han uttalar även sina egna önskningar. Det som framkommer är även att det råder en fientlig inställning bland flera samhällsgrupper mot judarna i landet. Därför anser jag att det måste tolkas som människans önskan, inte Guds att judarna måste avlägsnas. Hoffer säger att, det inte är möjligt för en ledare att få folket att följa om det inte finns betingelser för det. Jag tror att det är så och det visar sig tydligt att Hitler mottas av flertalet människor som en stark ledare och i den horisontella dimensionen blir han till en Gud för dem.

5. ATT SKAPA ETT RIKE

5:1 Ledaren och hans parti

År 1921 blev Hitler ledare, Führer, för NSDAP. Han sade att han själv inte hade en aning om var der Führertiteln kom från. Han påstod att den en dag uppstod bland folk och sedan blev ett begrepp. 'Jag är så lycklig att jag avböjde presidenttiteln. Tänk er: president Adolf Hitler!'⁶⁵

Nationalsocialismen växte fram efter första världskriget. Ideologin är ingen enhetlig ideologi, trots att den framställs som sådan. Kulturpolitiken inom nazismen var delad i två poler: en nationalistisk, och en pangermansk. Den nationalistiska riktningen utvecklades under Alfred Rosenbergs ledning genom organisationen *Kampfbund für Deutsche Kultur*, och deras motto var *Blut und Boden*.⁶⁶ Pangermanismen grundades som en motpol av Heinrich Himmler och Hermann Wirth, i organisationen förespråkades ett pangermanskt rike med Hitler som alla germaners ledare.⁶⁷

Ideologin kännetecknas av en fientlig inställning till demokrati, till intellektualism, till religion, Ideologin bygger på den historiska utvecklingen och det filosofiska system som utformades av Nietzsche, H Bergson, G Sorel. För att göra det tydligt kan ideologin sammanfattas i tre viktiga delar:

* *Rastänkande:*

- den ariska rasen var överlägsen andra raser och för att behålla den ariska rasens renhet infördes raslagar. En kamp mot den judiska rasens existens var ett grundelement. Den semitiska var underlägsen.

* *Ledar (führer) principen:*

- är hierarkiskt uppbyggd och överst är ledaren *der Führer*, med oinskränkt makt, under finns lokala ledare, *Gauleiter*. Till dessa lokala partienheter var militära trupper knutna, *SS* (Schurtzstaffen). *Hitlerjugend*, var till för att skola ungdomar politiskt.

* *Våldsdyrkan:*

- dyrkan av våldet där fysiskt våld var viktigt för att nå målet.⁶⁸

---

⁶⁵ Linder m.fl., s. 33.

⁶⁶ Raudvere, s 65.

⁶⁷ Raudvere, s. 64f.

⁶⁸ BBB, band 16, s. 346.

5:2 En egocentrisk världsbild

Hitler ansåg att, det inte fanns någon gemensam världsåskådning där man tog i tu med de stora frågorna. Det som behövdes för massorna var en sedlig världsåskådning.⁶⁹ I staten skulle anarki råda och religionen skulle utmynna i religiös nihilism om detta inte upprättades. Det som behövdes var att genom propaganda visa på himlen eller helvetet för folket, dvs. att kunna visa på himlen så att det såg ut som ett helvete och vice versa. Han ansåg att den tidigare regeringen inte förstod sig på detta.⁷⁰ Individen skulle offra sin rätt att säga sin mening och att hävda sin rätt. Ju mer man jagar efter egen lycka desto mer faller man från himlen mot helvetet, enligt Hitler.⁷¹

År 1937, efter en av partidagarna i Nürnberg, förklarade han att hans planer var att skapa ett jättelikt germanskt rike med tyska invånare och det skulle sträcka sig från Norge ända till Norditalien. Bara jag ensam kan nå det målet, ingen annan har den erfarenheten. Det största problemet till nationens undergång låg i att man inte förstod rasproblemet och att det skulle få en betydelse för folkets historiska utveckling. Hitler säger i *Mein Kampf* att, vem eller vilka raser som var de ursprungliga kulturbärarna var oviktigt, eftersom det är i samtiden som man ser att det är arier som är ledande i konst, teknik mm. Det var här som människan skapades. När ariern lade under sig andra folk och senare började blanda sig med andra blev det till hans fall. Han var inte längre herre över den underlägsne. ”Så faller kulturer och riket samman för att lämna plats för nya skapelser.”⁷² Det viktiga var att varje individ inte lät sina egen intressen råda utan arbetade för samhällets bästa och enbart genom det kunde storverk i ett samhälle ske. Ungdomar behövde uppfostras för att hålla rasen ren. Annars skulle om femhundra år ”några gudsbäläten skulle man inte kunna tala om utan att kränka den Högste.”⁷³

Rosenberg skapade två poler i den nazistiska världsbilden där den positiva delen var den blonde och högväxte ariern, den negativa, den svartmuskige och undersätsige semiten. Han sökte stöd i konsthistorien och lade fram att, när Homeros talar om Zeus blåögda dotter, är det det nordiska skönhetsidealet han hyllar. De nordiska konstnärerna skulle aldrig avbilda dvärgar och bastarder, som förekommer hos de spanska konstnärerna. Rosenbergs idéer om Tredje rikets kulturpolitik accepterades inte fullt ut av Hitler. Han delade dock hans inställning till att

---

⁶⁹ *Mein Kampf*, s 242 f.

⁷⁰ *Mein Kampf*, s. 255.

⁷¹ Fromm, s. 173.

⁷² *Mein Kampf*, s. 267.

⁷³ *Mein Kampf*, s. 234.

skönhet skulle vara ledstjärnan i den nya staten. Nazisterna lovade ett paradiset här och nu. Samhället ändrades från fiendlighet till en folkgemenskap, inte på så sätt att klassklyftor upphävdes utan medlemmarna tilldelades symboliska roller. Många lär ha uppfattat sinnesändringen som något av en religiös omvändelse.⁷⁴

5:3 Det tredje riket

Det Tredje riket skulle byggas av Hitler och av tyskarna. Han utlovade inte att grundarna skulle få uppleva det fullbordade riket. Den nuvarande generationen måste vara villig att på ett heroiskt sätt offra sig för kommande generationer. Ofstad förklarar att, det var omöjligt för samhällsmedlemmarna att kontrollera i vilken riktning samhället var på väg - från eller till det Tredje riket. Det enda man kunde göra var att lita på ledaren och hans ord. Man skulle förstå att det var en fråga om en gemensam satsning där mitt och min generations försakelser och lidanden innebar att de efterkommande fick en möjlighet att få leva i Tredje riket.⁷⁵ Genom detta är det möjligt för en diktator att behålla makten, genom att människor är villiga att ta dessa chanser. Hitler framställer sig själv som villig att offra sitt liv för det framtida Tyskland. Det som skiljer honom från de övriga och deras vilja att offra sig är att han innehar makten. Genom offerviljan kunde anhängarna uppleva livet som meningsfullt.⁷⁶ 'allt vad ni är, är ni genom mig, och allt vad jag är, är jag genom er.'⁷⁷ Frasen har ett rituellt värde där ledaren och de ledda står i en symbiotisk relation med varandra, de bekräftar tillsammans en ömsesidig världsbild, (*jmf. s.10*)⁷⁸ De ser en ledare med djupa och vittgående insikter. I ledarprincipen knöts en trohetsed som var direkt knuten till Hitler som person.⁷⁹ Ute i de olika organisationerna fanns invecklade system av riter och symboler som indikerade individernas plats på rangskalan. Från de olika nivåerna fanns möjlighet att nå upp till ledande ställning. Det fanns inte en enda rådande pyramid i samhället, utan olika s.k. lydnapyramider. Det förekom konflikter dem mellan och det var en medveten strategi från Hitlers sida. Han, i sin tur, hade oinskränkt makt och kunde när han ville sammankalla alla delar till en enda pyramid.⁸⁰ I toppen på pyramiden har ledaren i sin tur en högre makt över sig själv vari hans jag kan uppgå.⁸¹

---

⁷⁴ Ruth, s. 85f.

⁷⁵ Ofstad. S. 89-90

⁷⁶ Karlsson, Ruth, s. 35

⁷⁷ Karlsson, Ruth, s. 36

⁷⁸ Karlsson, Ruth s. 37

⁷⁹ Linder, Lundberg, s. 33

⁸⁰ Karlsson, Ruuth, s. 39

⁸¹ Fromm, s. 176.

5:4 Ett budskap till folket

Hitlers budskap till folket var att raser inte skulle blanda sig med varandra. Genom att studera naturen kunde man tydligt se exempel på en strikt ordning. Därför innebar varje rasblandning en sänkning av den högre rasen till den lägre, med en kroppslig och andlig avtyning som följde. Att vara orsak till den här utvecklingen var det samma som att synda mot den evige skaparens vilja.⁸² När människan försöker att resa sig mot naturens ordning innebär det att hon går mot sin egen undergång. Den människa som ringaktar raslagarna hindrar rasens segertåg genom världen och undergräver sin egen lycka, enligt Hitler.⁸³

År 1933, kort efter makttillträdet, tillkännagavs lagen om "förhindrande av spridning av ärftliga sjukdomar."⁸⁴ Det medförde en lag om steriliseringsåtgärder för att skydda den tyska rasen. Om det visade sig att någon av makarna hade en ärftlig sjukdom, föreskrevs abort. Lagarna var riktade mot dem som ansågs underlägsna den tyska rasen. Den första Nürnberglagen presenterades i september 1935. Den delade in tyskarna i två medborgarkategorier: *Reichsbürger*, en medborgare som måste vara av ren tysk härkomst, *Staatsangehöriger*, som inte var en fullvärdig medborgare, utan var statens undersåte. Nästa stadium - *lagen om skydd av tyskt blod och ära* - förbjöd människor att blanda sig mellan dessa två medborgarkategorier, såväl sammanbo som att gifta sig. Under tre år infördes olika restriktioner, men diskret införda i den officiella tidningen Reichsgesetzblatt.⁸⁵

Från 1936 var alla judar tvungna att redogöra för sin ekonomiska situation. De blev utestängda från tyska skolor, från privat ägande, undantaget småbutiker som fick sälja varor till endast judar, de blev utestängda från akademiska studier och därigenom till dessa yrken. Bokstaven J skulle, från och med 1936, stämplas i alla pass (förslaget kom från svenskt håll för att undvika en invasion av judiska flyktingar).⁸⁶ Fler gränser stängdes för judarna och de blev kvar i Tyskland.⁸⁷

Från och med 1939 skulle alla män som inte hade ett passande hebreiskt namn lägga till Israel, för kvinnor gällde namnet Sara. De fick heller inte besöka teatrar och biografier, och efter kl. 20.00 rådde utgångsförbud, för att de ariska kvinnorna inte skulle bli antastade av de judiska

---

⁸² Mein Kampf, s. 259.

⁸³ Mein Kampf, s. 261

⁸⁴ Sereny, s. 194

⁸⁵ Sereny, s. 194f

⁸⁶ Sereny, s. 195.

männen. Fram till 1941 hade judarna en möjlighet att lämna Europa, men nu gällde det inte bara att eliminera alla judar från Tyskland utan nu skulle de även bort från Europa.⁸⁸ Speer, Hitlers arkitekt och närmaste man, förklarar senare att han inte kände till något av detta.⁸⁹

Det vi ser är att Hitler återigen har tagit tidigare symboler och gett dem ett annat värde. Vinningen för honom är att folket till viss del känner igen dem, och genom att Hitler ger dem en ny innebörd lyfts de upp och får som Ruth, skriver en religiös innebörd. Det tydliga som framkommer i materialet är det offer folket och den enskilde måste göra. I kristendomen är det tron på Jesus offer som den frälsande kraften, men här har Hitler vänt den till folket och dess gemensamma offer. En enande religiös atmosfär skapas genom hans uttalade ord ”allt vad ni är, är ni genom mig och allt vad jag är, är jag genom er” Det är svårt att tro att han ansåg att folket gav honom någon styrka eftersom han har uttalat sig om svagheten hos dem samtidigt som han har uttalat ett förakt för dem. Det man kan tänka sig är att uttalandet ger en samhörighetskänsla för dem som befinner sig tillsammans när ett uttalande av det slaget görs. Här kan man tänka sig en religiös atmosfär och då är det den religiösa ledaren som ger budskapet till folket. Budskapet han lägger fram är ett förbud mot rasernas blandning och ett byggande av ett tusenårigt rike. Frågan som kan ställas är om detta vara ett budskap från Gud? Återigen förklarar han för folket att det är naturens ordning som råder och att gå emot den är det samma som att gå emot den Evige Skaparens vilja. Frågan är vem Hitler ansåg vara den evige skaparen! Är det Gud eller är det han själv? Hans planer var ju att skapa det Tredje riket, men han säger att det är endast han själv som kan nå målet. Det sägs inget om att detta skulle var Guds vilja. Endast han ensam kan nå målet! Ingen Gudshjälp, och folket måste vara berett på att offra sig.

---

⁸⁷ Sereny, s. 197.

⁸⁸ Sereny, s. 197.

⁸⁹ Sereny, s. 195.

6. DEN INNERSTA KRETSEN

6:1 De utvalda

Ofstad tror inte att Hitler hade några känslor för sina medmänniskor. Han hade det enbart om det gagnade hans syften. När det gällde det tyska folket var han dess ledare och när det gällde andra försökte han utröna de svaga och starka sidorna i individens personlighet.⁹⁰ Han hade mycket svårt för att känna sympati för andra. Det var en sida hos honom som inte var starkt utvecklad, enligt Ofstad. Det var bara gamla lojala vänner och schäferhundar som fick del av sympatin.⁹¹ Han kunde dock inte känna någon riktig medmänsklighet, utan han stod över alla andra. Visade det sig att personen blev förtvivlad över att behöva acceptera en uppgörelse, studerade Hitler hans reaktion, för att vid nästa tillfälle ha kartlagt hans sidor. För Hitler var personen endast ett objekt.⁹²

Ofstad menar att, det finns tendenser i hans uppfostran som kan ha utvecklat denna sida hos honom. Han fick lära sig att den starke alltid har rätt och får rätt. Hans ambitioner om att bli målare mötes med hån och brutalitet och att vägen till framgång var styrka och hårdhet (se sid 29). I den borgerliga miljön, där han kom från, hyllades auktoritet och social status. Under årens lopp befästes hårdheten och han gjorde inget åt att försöka utveckla sympati för andra, snarare tvärt om, han hade ingen användning för den. Det visade ett tecken på svaghet. Hans sympatier blev istället riktade mot vissa raser, nationer, symboler och hundar.⁹³

Hitler hade en hypnotiserande inverkan på människor, så även bland de utvalda. Dessa personer talar med stolthet om att de lät sig hypnotiseras. Det fanns igen som uttryckte det på något annat sätt. Fanns det klagomål som skulle framföras blev det aldrig sagda, eftersom Hitler kunde argumentera och övertala dem till att göra som han ville. Speer var, till skillnad från flera andra i den innersta kretsen, medveten om vad som Hitler hade hypnotiserat dem till - folkmord och han brottades i hela sitt återstående liv med skuldfrågan.⁹⁴

Sereny förklarar att, den vanliga uppfattningen bland historiker är att ta avstånd från Hitler och hans maniska begåvning, men det framkommer en sida hos honom där han även är omtänksam

---

⁹⁰ Ofstad, s. 106

⁹¹ Ofstad, s. 107

⁹² Ofstad, s. 106.

⁹³ Ofstad, s. 108.

⁹⁴ Sereny, s. 270f.

i personliga relationer. Alla som var i hans närhet visste att det var vattentäta skott mellan hans privatliv och verksamheten.⁹⁵

Det var dock några få som tillhörde den här gruppen - de utvalda. År 1933 bestod medlemmarna av två privatsekreterare, en av dem var Christa Schröder, fyra adjutanter och deras fruar, en filmfotograf och Hitlers chaufför, Schreck. De åt middag tillsammans tittade på film och umgicks. Speer blev så småningom upptagen i denna gemenskap, men hans fru deltog inte i sällskapslivet förrän långt senare.⁹⁶ Han berättade inte om sitt giftermål eftersom han ansåg att Hitler hade en nedvärderande syn på kvinnor, vilken Speer inte kunde acceptera.

6:2 Den osynliga kvinnan

Hitler tyckte om Margret Speer, enligt Sereny, och de kvinnor som fanns bland de utvalda behandlades artigt. Han hade dock inget att samtala med kvinnor om. Sereny skriver att, han kunde bli mycket indignerad om kvinnor vågade sig ur den roll han tillskrivit dem. Det inträffade om kvinnor argumenterade mot honom. Henrietta von Schirach, förbjöds tillträde till Berghof, efter att ha frågat Hitler om han visste hur de holländska judarna behandlades. Enligt den ordning som rådde, normalt, var alla mycket beskyddande mot Hitler.⁹⁷

Maria von Below fann Hitler fascinerande och att påstå att man bara blev förhäxad av honom är fel, eftersom han hade vissa gåvor, men det var inte genom att berätta om sina mordplaner som han vann intelligenta personers sympati, menar hon. Man blev förhäxad av hans person genom de gåvor han hade.⁹⁸ Den bild som visas av Hitler efter kriget är inte rättvis, eftersom det tas som en hädelse att påstå att han var fascinerande. Han var mycket snäll, trevlig och artig mot kvinnor. Det var spännande att träffa Hitler och han var alltid trevlig och korrekt i mötet. Han var förresten alltid trevlig mot kvinnor, säger hon.⁹⁹

Hitler säger i *Mein Kampf* att, under första världskriget och i kampen för en seger, blev de brev som kvinnorna skickade till männen ett gift ”Tyska kvinnors meningslösa brev kostade under den följande tiden hundratusentals män livet”¹⁰⁰

---

⁹⁵ Sereny, s. 271

⁹⁶ Sereny, s. 124ff.

⁹⁷ Sereny, s. 129.

⁹⁸ Sereny, s. 129

⁹⁹ Sereny, s. 132.

När Hermann Görings hustru Carin dog delade Hitler hans sorg. De hade båda upplevt ett trauma och kände sig skyldiga till kvinnornas död, enligt Linder. Göring hade dragit med sin sjuka hustru i ett hektiskt politikerliv och Hitler hade drivit sin unga släkting och kärlek till självmord. Han skulle gifta sig med sin systerdotter, Geli Raubal, men hon begick självmord i hans våning. Han hade förbjudet henne att lämna våningen eftersom han visste att hon hade en pojkvän i Wien. Hitler deltog inte själv vid hennes begravning, utan sände Himmler och Röhm som sina representanter.¹⁰¹ Carin Göring blev efter sin död en ikon inom NSDAP.¹⁰²

6:3 Att veta men förneka

Sereny skriver att, i de intervjuer hon gjort med flera personer ur de utvalda, har de svårt att samtala om Hitlers brott och samtidigt ge en bild av hur de såg på honom efteråt. Margreth Speer kunde aldrig tala om det.¹⁰³ Margreth Speers dotter berättar att modern med all säkerhet njöt över den privilegierade ställning hon hade. Hon tror att hon inte hade en aning om de brott som begicks, men hon trodde på det som sedan kom fram, men hon talade aldrig om det. Hilde, Speers dotter, har mycket svårt att tala om Hitler och det liv hon upplevde som barn i hans närhet. Hon kan inte acceptera att han kan ha varit en person som hon har tyckt om en gång. De besök som gjordes officiellt, med finkläder och överräckandet av blombukett till Hitler, förklarar hon med förakt. Hilde Speer förklarar att, hon hatade Hitler ”Vad förstod väl de små barnen?”¹⁰⁴

Att Hitler hade planer på att utrota Europas judar var inte känt, varken för de utvalda, hans sekreterare, eller adjutanter. De enda få som hade kännedom om det som skulle ske var: Göring, Himmler, Heydrich och senare även Goebbles.¹⁰⁵

Sereny skriver att, han aldrig skulle låta kvinnorna: de fyra privatsekreterarna och de unga kvinnor som var gifta med hans adjutanter, få veta något om hans planer. Det gällde även männen, alla hade inte vetskap om hans hemligheter. Sereny frågar flera av dem hon intervjuat, som ingick i den inre kretsen, hur de hade reagerat om de hade vetat. Ingen av dem säger att de

---

¹⁰⁰ Mein Kampf, s. 179.

¹⁰¹ Linder, m fl. s. 49.

¹⁰² Linder, m fl. s. 48.

¹⁰³ Sereny, s. 132.

¹⁰⁴ Sereny, s. 142.

¹⁰⁵ Sereny, s. 271.

skulle ha lämnat honom. Sereny tror att de istället skulle ha försökt att glömma eftersom Hitler inte framstod som något monster för dem.¹⁰⁶

6:4 Dyrkad

Det rådde ett speciellt förhållande mellan Albert Speer och Hitler. Det har beskrivits som ett homoerotiskt förhållande. ”De fann ett behov som de kunde uppfylla hos varandra.”¹⁰⁷ Mellan 1934-1942 var Speer helt känslomässigt beroende av Hitler. Han såg upp till honom i något av en hjältedyrkan, hela hans person var fokuserad på Hitler. Hitler såg i Speer den man som han själv hade önskan att bli och Speer såg upp till Hitler som den starke hjälten.¹⁰⁸ Doktor Hettlage sade vid ett tillfälle till Speer att ni är Hitlers olyckliga kärlek. Speer var mycket lycklig över uttalandet.¹⁰⁹ Under den här perioden annekterades Österrike och en utrensning av flera Hitlers närstående män gjordes för att förhindra att de försökte störta honom från makten. Speer var inte medveten om vad som hände eftersom han sysslade med annat. Han träffade Hitler varje dag och såg att han var bekymrad. Hitler omgav sig med amatörer, inga skolade politiker deltog i arbetet. Han kände sig underlägsen bildat folk och undvek dem därför. De människor han valde ut var därför amatörer¹¹⁰

Heinrich Himmler saknade en fast grund i tillvaron. Förmodligen berodde det mycket på att han tvingades lämna katolska kyrkan. I augusti 1925 gick han in i NSDAP, efter att ha funnit sin ledare.¹¹¹ När han råkade Hitler för första gången vet man inte, men det beskrivs att Himmler alltid kände sig som en skolpojke när han träffade ‘alla tiders största hjärna’¹¹², som han kallade Hitler. Himmler såg upp till Hitler som en Gud. Himmler förenades med Hitler i ett judehat. Han förklarade att det var judarna som var fosterlandets värsta fiende.

Himmler fick uppdraget av Hitler att utrota judarna, enligt hans sekreterare Christa Schröder. Hon såg Himmler efter mötet med Hitler där han uttryckte sin oro för hur han skulle klara av uppdraget ”Gode Gud, ni kan aldrig tro vad jag förväntas göra”¹¹³ Schröder kopplade samman den här händelsen, som den dag då Hitler avgjorde judarnas öde, med det hon senare fick höra om vad som hänt i koncentrationslägren. Himmler gav senare instruktioner till general Jeckeln

---

¹⁰⁶ Sereny, s. 271 f.

¹⁰⁷ Sereny, s. 260

¹⁰⁸ Sereny, s. 260

¹⁰⁹ Sereny, s. 177.

¹¹⁰ Sereny, s. 134ff.

¹¹¹ Höhne, s.35.

¹¹² Höhne, s.35.

om att judar, i Ukraina, som inte arbetade inom outhärliga industrier skulle skjutas.¹¹⁴ Schulz, chef för EK5 bad om ett samtal med personalchefen i Berlin, Bruno Streckenbach, där han förklarade det absurda med orden. Streckenbach höll med om att det var mord, men det fanns inget annat att göra. Schultz blev entledigad från sin tjänst och återgick till sin gamla på polishögskolan. Han hävdar bestämt att massmorden inte kunnat ha verkställts om flera officerare hade förklarat sig ovilliga att utföra orden. Han stödjer sig på uttalandet genom att det inte fanns någon order om att de som vägrade skulle placeras i koncentrationsläger. Ofstad spekulerar i huruvida Hitler kunde ha förklarat sig oskyldig till orden om utrotningen av judarna i en eventuell rättegång. I Verantworfungsfreude-systemet (*jmf. s. 1*) kunde han ha hävdad att det aldrig var meningen att sex miljoner judar skulle dödas. Att Hitler gav orden till Himmler tror Ofstad är sannolikt.¹¹⁵ Från general Jeckeln framgår att de som utförde orden kände sig nöjda med sin insats.¹¹⁶ Ofstad förklarar att, i det nazistiska systemet behövde ingen känna sig skyldig utan man var en god nazist, som medverkade till att utrota en cancersvulst.¹¹⁷

Att ingen kände till något av det som hände berodde mycket på att Hitler hade belagt sina närmaste medarbetare med strikt sekretess. Detta formaliserades i Grundsätzlicher Befehl Nr. 1, en generalorder som ”föreskrev att ingen som var anställd av regeringen eller av krigsmakten skulle informeras om, eller söka utröna mer om sekretessbelagda frågor än vad som var nödvändigt för att han eller hon skulle kunna fullgöra sina plikter”¹¹⁸ Vidare var det förbjudet att rapportera sekretessbelagda beslut till någon annan. Det gällde för de anställda att ”bygga Tyskland” och då genom att enbart sköta sina egna uppgifter, inte bry sig om vad andra gjorde. Albert Speer säger sig inte ha haft vetskap om judarnas öde, men han förklarar för Sereny att han hade på känn vad som hände med dem.

6:5 Att gå emot ordningen

Hess, ställföreträdande Führer, tog sig på eget bevåg till England, för att få britterna att dra sig ur kriget. Han ansåg att kriget mot engelsmännen var ett misstag. De adjutanter som överlämnade brevet från Hess med informationen om hans strategi, blev satta i koncentrationsläger eftersom de kände till innehållet i brevet. Hess satt inne med viktiga

---

¹¹³ Sereny, s 272

¹¹⁴ Sereny, s. 283

¹¹⁵ Ofstad, s. 234.

¹¹⁶ Sereny, s. 283

¹¹⁷ Ofstad, s. 234.

¹¹⁸ Sereny, s. 204.

kunskaper om krigsstrategin mot Polen. Hitler förklarade Hess sinnessjuk och engelsmännen satte honom i fängelse.¹¹⁹

Speer var övertygad om att Hess aldrig frivilligt skulle avslöja dem för britterna.¹²⁰ Hess förklarade för Speer i fängelset, Spandau, att han varken ville trotsa eller generera Hitler, men han hade fått en vision i en dröm om att uträtta uppdraget. Han hämtade stöd ur *Mein Kampf*, eftersom det där står att om engelsmännen lät Hitler få fritt spelrum i Europa skulle även engelsmännen få sitt imperium tryggt. Det var det Hess sade sig ha fått i uppdrag att framföra. Hitler såg Hess som en förrädare, som skulle hängas efter kriget, men Speer tror att Hitler privat var mycket fäst vid honom.¹²¹ Det var, näst efter Hitlers systerdotters självmord, det hårdaste slaget för Hitler.¹²²

En av Hitlers män, Heinrich Heim (nedtecknare av Hitlers bordsamtal), trodde inte att Hitler kände till utrotningen av judarna. Christa Schröder, andre sekreterare, minns tydligt ett möte mellan Himmler och Hitler (se sid.24) Traudl Junge, förklarar att de, de utvalda, inte talade om kriget eller vad som skedde i Europa. Det lyssnades aldrig på radiosändningar och männen talade aldrig om kriget. De förändrades men sade aldrig något. I mötet med Hitler blev de överväldigade av hans person, hans åsikter och lugn.¹²³

Det är ett märkligt uttalande som görs av personerna i den inre kretsen, att de inte skulle ha känt till judeutrotningen! Han för ju tydligt fram budskapet till människorna om behovet av utrotningen av den gemensamma fienden. Det som kan tyckas vara märkligt är att de inte vet något om detta budskap. Varför fick de inte veta något? Ordningen var visserligen så att varje individ eller enhet skötte sina uppgifter och det rådde ett förbud att försöka skaffa sig inblick i vad andra sysslade med. Det kan dock tyckas att det naturliga hade varit att Hitler skulle ha presenterat Guds ord även för dem som var utvalda. Jesus undervisade lärjungarna och gav dem full inblick i vad som var meningen med Guds ord, men Hitler väljer att hålla den innersta kretsens personer totalt ovetande! En annan möjlig tolkning kan vara att de visste, men det är en sådan fruktansvärd handling att dela med Hitler och därför väljer man att förtränga det. Det kanske inte vara så att utrotningen diskuterades, det kan ha funnits ett samförstånd mellan dem.

---

¹¹⁹ Sereny, s. 267.

¹²⁰ Sereny, s. 264.

¹²¹ Sereny, s. 267.

¹²² Sereny, s. 265f.

¹²³ Sereny, s. 274.

Det som framkommer i Serenys undersökning är att det gjordes en del försök att protestera mot förintelsen av judarna, men det verkar som om ansvarsprincipen och trohetseden till Hitler var effektiv.

Det som framkommer är att Hitler är dyrkad som en Gud av flera personer i den innersta kretsen och han ville med all säkerhet ha den bilden av sig själv. En möjlig tanke är att om han hade lagt fram planerna om judeförintelsen här skulle förtrollningen var bruten. Han skulle inte ha blivit trovärdig. Han har ju tydligt presenterat vad som var viktigt för att få människorna med sig: propaganda, massmöten, rätt stämning mm. Här i den innersta kretsen skulle det inte uppnås. Sedan är det intressant att se att Sereny inte kan förmå dessa människor att samtala om det som hände. Margret Speer kunde aldrig tala om det, men hon tvivlade aldrig på judeförintelsen när sanningen kom fram. Hade hon inte tidigare vetat vad som skett borde hon vägrat att acceptera att det var Hitlers verk.

Det intressanta är Hess agerande. Hur kunde han så totalt bryta den rådande ordningen? Försökte han fly från det uppdrag som Hitler sade att de hade? Borde han inte ha talat med Hitler om den dröm han fått? Eller var det så att han såg Hitler som en Gud och i drömmen fick han uppdraget av honom om att ge sig i väg och förklara för engelsmännen. Som stöd för sitt agerande refererar han ju till *Mein Kampf* - där hade Hitler sagt hur det skulle vara.

7. DEN OKÄNDE ...

7:1 Barnet

Hitler föddes den 20/4 1889 i Gasthaus zum Pommern, på gränsen mellan Österrike och Bayern. Han säger i *Mein Kampf* att det var en lycka att *ödet* bestämde Braunaua som hans födelseort.¹²⁴ Hans familjebakgrund är inte helt känd, även om det finns material som antyder att hans farfar, en man vid namn Frankenberger, förmodligen var jude.¹²⁵ Det finns dock inga bevis för att detta skulle vara sant.¹²⁶

Hans far, Alois, beskrivs som en osympatisk, hård och häftig människa. I *Mein Kampf* framgår det att förhållande mellan Hitler och hans far inte var det bästa.¹²⁷ Bullock förklarar att Hitler var fäst vid sin mor, men hon hade dock inget inflytande över honom.¹²⁸

7:2 Tjänstemannen

Hitler berättar i *Mein Kampf* om faderns auktoritet och att det förekom en strid mellan dem om hans framtida yrke. Fadern ville att han skulle bli tjänsteman som han själv, men Hitler hade drömmar om att bli konstnär. När han var elva år, tog han strid med fadern i frågan. Han beskriver att de två var lika envisa när det gällde ett fattat beslut, men han hade bestämt sig för att inte bli tjänsteman. Han säger att, det inte hjälpte med kärleksförklaringar eller vackra ord från faderns sida för att få honom att ändra sig. Han ville inte bli fånge på ett kontor, utan han ville bli herre över sin egen tid.¹²⁹

Hitler menar att, denna händelse satte igång en hel del tankar hos honom (Hitler) och han säger att ”vilka tankar förmådde inte det väcka hos en gosse som var allt annat än ‘snäll’ i gängse bemärkelse.”¹³⁰ Hans strategi i kampen mot faderns vilja, yrkesvalet, var att helt enkelt bara intressera sig för de ämnen i skolan som kunde vara till nytta i ett kommande målaryrke. De ämnen som intresserade honom mest var geografi och världshistoria, vilka han påstår sig ha varit klassens ljus i.¹³¹ Han säger att, genom läsning väcktes frågan hos honom varför inte vissa länder, t.ex. Österrike, hade deltagit i det fransk-tyska kriget 1870-71 och att han därigenom

---

¹²⁴ Fromm, s. 174.

¹²⁵ Ofstad, s. 245.

¹²⁶ Bullock, s. 18.

¹²⁷ Bullock, s. 23

¹²⁸ Bullock, s. 23.

¹²⁹ *Mein Kampf* s. 28

¹³⁰ *Mein Kampf*, s. 29.

¹³¹ *Mein Kampf*, s. 30

blev nationalist. ”För det första, jag blev nationalist. För det andra: jag lärde mig förstå och begripa historiens inre sammanhang.”¹³² Hitler fascinerades av spänningen, kriget och den hjältemodiga kampen som var hans största upplevelse. Det var i historieundervisningen och genom lärarens entusiasm, för sitt ämne, som sympatier för nationen väcktes, både hos honom själv och hos de andra eleverna.

”Men vem skulle också ha kunnat studera tysk historia under en sådan lärares ledning utan att bli fiende till staten, som genom sitt kejsarhus utövade ett så skadligt inflytande på nationens öden.”¹³³

7:3 Abboten

Hitler konfirmerades 1904 i katedralen i Linz, eftersom det var hans mors vilja.¹³⁴ Han skriver i *Mein Kampf* att han fick sånglektioner i klostret Lambach och att han där blev betagen av den ”festliga ståten vid de ytterst praktfulla kyrkliga högtiderna.”¹³⁵ Därför såg han det som något eftersträvansvärt att bli abbot, men hans far försökte tala honom tillrätta och han uttrycker att han förstod att hans far inte kunde ha någon förståelse för dessa planer. ”Säkerligen betraktade han min dubbelnatur med sorg.”¹³⁶

7:4 Konstnären

Hitler försökte både komma in på konstakademin och arkitekturskolan i Wien. År 1907 sökte han in till konstakademin men blev inte antagen på grund av bristande talang.¹³⁷ En annan anledning var att han inte hade fullföljt skolan, och tagit den realexamen, som var nödvändig för att söka in till akademiska arkitektskolan. Det tog en längre tid för honom att återhämta sig från nederlaget, men han säger att efter en tid fick jag tillbaka min envishet och jag var fast beslutsam att jag skulle bli arkitekt.¹³⁸

Hans mor låg döende i cancer under den här tiden, men han besökte inte hennes dödsbädd någon gång, utan kom först till hennes begravning i Linz.¹³⁹ Han beskriver sin situation under

---

¹³² *Mein Kampf* s. 30

¹³³ *Mein Kampf* s. 33

¹³⁴ Bullock, s. 23.

¹³⁵ *Mein Kampf* s. 27

¹³⁶ *Mein Kampf* s. 27

¹³⁷ Bullock, s. 24.

¹³⁸ *Mein Kampf*, s. 38.

¹³⁹ Bullock, s. 24.

den här tiden som att kapitulera eller att segra. Det var under den här tiden han formades till den han var ”Det är den här tiden jag har att tacka för, att jag har blivit hård och kan vara hård.”¹⁴⁰

Han läste arkitektur och säger att han var mycket fascinerad av ämnet och var helt viss om att en dag göra sig ett namn, som arkitekt. I maj 1913 flyttade han till Wien, men han hade inte kommit någonstans med sitt arkitektmål. Han levde i en fantasivärld, grubblade och läste tidningar och byggde upp rasteorier. Hans värdinna omtalade honom som en bokslukare. Hitler uttrycker sig så här om den egna läsningen - ‘sedan dess har jag vidgat grunden mycket lite och jag har ingenting ändrat’.¹⁴¹

Han diskuterar även läsningens roll i *Mein Kampf* och påstår att han läste på rätt sätt genom att kunna ta ut det som var centralt i en text. ”D.v.s. med ‘läsa’ menar jag kanske något annat än det stora flertalet av vår s.k. intelligens.”¹⁴² Bullock säger att, han är en man som inte kunde förvandla kunskap utan bara läste för att bekräfta sina egna ståndpunkter. Passade de in i hans mönster var det bra, gjorde de inte det, behövdes ingen mer tanke.¹⁴³ Att han inte tog någon examen från skolan pinade honom och han gick till hårt angrepp mot ”‘de skolade herrarna’ med deras diplom och doktorstitlar.”¹⁴⁴ Hitler föraktade intellektuella personer.¹⁴⁵

7:5 Studeranden - arbetaren

Så småningom blev Hitler intresserad av de politiska och sociala frågorna och han studerade allt vad han kom över i ämnet. Han lär ha tillbringat mycket tid på biblioteket och hans val av lektyr var planlöst. Bullock skriver att, Roms historia, de österländska religionerna, yoga, ockultism, hypnotism, astrologi och protestantism väckte hans intresse i den ordningen de är nämnda.¹⁴⁶

Under den här perioden sökte han även arbete men kunde inte behålla något. Han blev mer och mer excentrisk och folk uppfattade honom som underlig och obalanserad. Han uttryckte sitt hat som var riktat mot flera grupper: judar, präster, socialdemokrater och habsburgarna. De som

---

¹⁴⁰ Mein Kampf, s. 38

¹⁴¹ Bullock s. 44

¹⁴² Mein Kampf, s. 50

¹⁴³ Bullock, s 43-44

¹⁴⁴ Bullock, s. 23.

¹⁴⁵ Bullock, s. 68.

¹⁴⁶ Bullock, s. 30

hade varit så att säga hans vänner stötte han bort med sitt sätt att vara.¹⁴⁷ Han beskrivs av de få vännerna som en idéspruta och att han hade planer på att tjäna en förmögenhet och nå ryktbarhet. Han var mycket mån att göra intryck på folk, och så var fallet i de utfall han hade på offentliga platser. Hans ambitioner att bli, göra något, fördunklades av hans lata sida. Han orkade inte iscensätta sina ambitioner.¹⁴⁸

I München kom han i kontakt med Dietrich Eckart, journalist och poet, som hade hetsiga nationalistiska, antiklerikala åsikter. Han var rasteoretiker och drog sig inte för hets mot folkgrupp (judar). Han var ytterst beläst, skriver Bullock. Han visade Hitler hur man skulle läsa, han rättade även till hans tal och skrift. Han tog med honom ut bland folk. Bullock skriver att, Hitler många gånger betedde sig högst besynnerligt på olika tillställningar - *hans mål var att vara så otrevlig som möjligt.*¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Bullock, s.30

¹⁴⁸ Bullock, s. 29f.

¹⁴⁹ Bullock, s. 78.

8. SLUTDISKUSSION

Hitler verkar ha haft ett inneboende hat som gror från tidig barndom och eskalerar i vuxen ålder. Han misslyckades med allt han tog sig för både vad gäller studier och arbete. Det resulterade i ett hat mot judarna som gror och tilltar, han anser dem som roten till allt ont. Han befann sig i det judefientliga Wien under flera perioder och det är med all säkerhet här som hatet grundläggs. Han uttalar i *Mein Kampf* att han aldrig ändrade en idé och det ser vi här. Han gjorde även uttalandet att han läste för att bekräfta det han redan sade sig veta, inte tvärt om som måste anses som mer normalt handlande. Det intressanta är huruvida han är av judisk härkomst eller inte. Om så skulle vara fallet skulle det kunna antas att hatet mot judarna speglade det hat han hade mot sin egen far. Men min tolkning får bli en parentes eftersom det ännu inte är klart bevisat att han var av judiskt ursprung.

Om vi återgår till hans fixa idéer, så finns inget resonemang om Gud, eller att han skulle ha ett speciellt förhållande till Gud. Det enda som går att utläsa i *Mein Kampf* är att han beslutade sig för att bli abbot, men inte för att det var en kallelse utan för att han överväldigades av den prakt och ståt som finns inom kyrkan. Jag har även tidigare presenterat att han beundrade kyrkans makt.

Som svar på min problemformulering kan sägas att många människor såg Hitler som en Gud och att han drog nytta av detta synsätt hos folk. Att det är på det sättet framkommer på fler sätt i min uppsats: hans närmaste medarbetare, folkets vilja att följa när rätt tid är inne, men även mot bakgrund av filosofen Paul Tillich teori om att djupdimensionen gått förlorad. Den visar tydligt vad som hände i Tyskland under den här tiden. Tyska folket kände ingen trygghet i tillvaron efter första världskriget, folket var desillusionerat och när Hitler kom med sitt budskap om möjligheten till en bättre värld, såg de honom som en räddare, även om delar av innehållet i hans budskap var absurt. De hade inget ansvar för de order de fick! För övrigt var budskapet likt kristendomens, om en bättre värld för alla, offersymboliken var känd, så det var inte något främmande. Symbolerna var väl kända. Därför framstår Hitler enligt Tillich teori som en religiös ledare, en Gud i folkets ögon.

När det gäller Hitlers egen syn på sig själv som religiös ledare har jag inte kunnat bevisa att han hade sådana tankar om sig själv. Han var mer pragmatisk och var ut efter den politiska makten. Han blev intresserad av politik och ville bli Europas Führer. Att däremot bli abbot lade han på hyllan, men han säger själv i *Mein Kampf* att han influerades av både kyrkans makt och även

ritualer. Det framkommer i min uppsats att det är så han lägger upp sin strategi. Om alla trodde på samma Gud och utövade samma ritualer bands människorna samman till en gemenskap. Det är kärnan i Hitlers strategi! Det är här det framkommer ”religiösa” tankar hos honom, men inte som vi normalt kanske förknippar med vad religiösa tankar ska innehålla. De religiösa tankarna blir ett mål för att nå makten i det Tredje riket. Men det framkommer dock även en sida hos honom, i min uppsats, där han såg på sig själv som något speciellt, utvalt, samtidigt som han själv uttalar sin förundran över att folket funnit honom, *inte att Gud sänt honom*. Hitler talar genom Gud, inte tvärt om, utan det blir som Paul Tillich nämner att, *om djupdimensionen går förlorad flyttas symboler och intar ett annat värde. Det var vad som hände när Hitler gjorde sig till herre över de kristna symbolerna*.

9. KÄLLOR

Bibeln 2000

BBB, (1995) band 16

Bullock, Alan, (1979), *Hitler en studie i tyranni*, (andra uppl.) Avesta; Eric Jannersten Tryckeri AB

Fromm, Eric. (1993), *Flykten från friheten*. (fjärde utgåvan, första tryckningen.) Falun: Scandbook AB.

Hitler, Adolf. (1939), *Jag tror på en långvarig fred*. Rikskanslerns tal inför första stortyska riksdagen den 30 januari 1939. Sthlm: Svea Rikes Förlag.

Hitler, Adolf. (1992), *Mein Kampf*. I o II Trodheim: Aktietrykkeriet.

Hoffer, Eric.(1986), *Den rättrogne*. Graphic System: Täby.

Höhne, Heniz. (1967), *Hitlers SS och Gestapo*. Halmstad: Hallandspostens Boktryckeri.

Karlsson Ingemar, Ruth Arne. (1984), *Samhället som teater estetik och politik i Tredje riket*. Uddevalla: Bohusläningens Boktryckeri AB.

Linder Jan, Lundberg, Lennart (2001), *Hitlers vasaller och Sverige. Göring, Himmler och Ribbentrop*. Södertälje: Fingraf AB.

Nilsson, Roddy. *Heidegger och nazismen*.

<http://www.hum.vxu.se/publ/humanetten/nummer7/art0006.html> (2002 06 09)

Nylund, K-E. (1998), *Att leka med elden, om livet på sektens villkor*. STHLM: Fälth & Hässler tryckeri Ofstad, Harald.(1993), *Vårt förakt för svaghet*. (3:e uppl.) Finland.

Raudvere, Catharina. (2001), *Vägar till midgård myter om det nordiska mellan romantik och politik*. Falun: AiT.

Ringgren, H: (1980), *Religionens form och funktion*. Lund: Liber.

Sereny, Gitta. (1997), *Albert Speer och sanningen*. Smedjebacken: Smegraf.

Theweleit, Klaus. (1995), *Mansfantasier*. Sthlm: Brutus Ostlings Symposion.

Tillich, Paul. (1958), *den förlorade dimensionen*. <http://www.liu.se/irv/texter/Tillich1958.htm> (2002 05 14)

von Krockow, Christian (1991), *Ett tyskt århundrade 1890-1990*. Gjøvik Norge: Norbok AB.